

УДК 061.2:364
JEL Classification: D64; H55
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-216-222>

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ: ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ТА РОЛЬ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

© 2025 ШАНДАР А. М., ДОРОШЕНКО О. О.

УДК 061.2:364
JEL Classification: D64; H55

Шандар А. М., Дорошенко О. О. Волонтерський рух в Україні: динаміка розвитку та роль у контексті забезпечення соціальних послуг

У статті досліджено динаміку розвитку волонтерського руху в Україні та його роль у забезпеченні соціальних послуг. В умовах обмеженості державних ресурсів волонтерська діяльність виступає ключовим механізмом соціальної підтримки, сприяючи вирішенню актуальних соціальних проблем. Метою дослідження є обґрунтування динаміки розвитку волонтерського руху та визначення його ролі в забезпеченні соціальних послуг в Україні, зокрема впливу на підтримку вразливих груп населення, а також в аналізі інституційних аспектів волонтерської діяльності в контексті сучасних викликів у сфері соціального забезпечення. У ході дослідження було використано такі методи: аналіз, синтез, системний підхід, аналіз нормативних документів, статистичний метод, графічний, узагальнення. Авторами проаналізовано чинну нормативно-правову базу, що регулює волонтерську діяльність, та визначено її еволюцію в контексті соціального забезпечення. Акцентовано увагу на необхідності одночасного дотримання принципів волонтерської діяльності та принципів надання соціальних послуг. Досліджено основні напрями волонтерської діяльності, зокрема допомогу вразливим групам населення, внутрішньо переміщеним особам, військовим і постраждалим від воєнних дій. На основі статистичних даних виявлено тенденції розвитку волонтерського руху, що свідчать про зростання кількості благодійних і громадських організацій у 2022–2023 рр., а також про високий рівень довіри населення до волонтерів. Визначено основні проблеми, з якими стикаються волонтерські організації під час надання соціальних послуг, зокрема недостатнє фінансування, обмежена державна підтримка та зростаючий попит на допомогу. Зроблено висновок, що волонтерство відіграє важливу роль у забезпеченні соціальної безпеки країни. Підкреслено необхідність подальшої інституціоналізації волонтерського руху, вдосконалення механізмів його фінансування та зміцнення взаємодії між державними органами та громадянським суспільством.

Ключові слова: волонтерство, соціальна відповідальність, соціальна згуртованість, соціальний захист, складні життєві обставини, принципи, соціальне забезпечення, соціальна безпека.

Рис.: 3. Табл.: 1. Бібл.: 16.

Шандар Анна Михайлівна – доктор філософії, доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: anna_shandar@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7363-9038>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1761161/anna-shandar/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57979744400>

Дорошенко Олександра Олексіївна – здобувач, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: doroshenko.2310938103@kneu.edu.ua

UDC 061.2:364
JEL Classification: D64; H55

Shandar A. M., Doroshenko O. O. The Volunteer Movement in Ukraine: Dynamics of Development and Role in the Context of Social Service Provision

The article examines the dynamics of the development of the volunteer movement in Ukraine and its role in providing social services. In conditions of limited public resources, volunteer activities serve as a key mechanism for social support, contributing to the resolution of pressing social issues. The aim of the study is to substantiate the dynamics of the development of the volunteer movement and to determine its role in providing social services in Ukraine, particularly its impact on supporting vulnerable population groups, as well as in analyzing the institutional aspects of volunteer activities in the context of current challenges in the field of social security. The following methods were used during the study: analysis, synthesis, systemic approach, analysis of normative documents, statistical method, graphical method, method of generalization. The authors analyzed the effective regulatory framework governing volunteer activities and determined its evolution in the context of social security. Attention is drawn to the necessity of simultaneously adhering to the principles of volunteer activities and the principles of providing social services. The main directions of volunteer activities have been studied, particularly assistance to vulnerable groups of the population, internally displaced persons, military personnel, and those affected by military actions. Based on statistical data, trends in the development of the volunteer movement have been identified, indicating an increase in the number of charitable and public organizations in 2022–2023, as well as a high level of public trust in volunteers. The main problems faced by volunteer organizations in providing social services have been identified, including insufficient funding, limited government support, and the growing demand for assistance. It has been concluded that volunteering plays an important role in ensuring the social security of the country. The necessity of further institutionalizing the volunteer movement, improving its funding mechanisms, and strengthening the interaction between the State bodies and civil society has been emphasized.

Keywords: volunteering, social responsibility, social cohesion, social protection, difficult life circumstances, principles, social security, social safety.

Fig.: 3. Tabl.: 1. Bibl.: 16.

В умовах складних економічних і геополітичних викликів, коли державні ресурси обмежені, роль волонтерів стає незамінною, оскільки сприяє вирішенню різного роду соціальних та економічних проблем. Волонтерська діяльність є не лише формою громадської участі, проявом соціальної згуртованості, але й важливим елементом соціальної взаємодії, що забезпечує додаткові послуги та підтримку у сферах, де державні органи не завжди можуть діяти швидко та ефективно через необхідність забезпечення процедурного підходу. У зв'язку з цим важливо розглянути природу волонтерства, його вплив на реалізацію соціальних послуг, а також проблеми та перспективи розвитку волонтерської діяльності в контексті забезпечення соціальної безпеки країни. Дослідження окреслених питань дозволить краще зрозуміти, як волонтери сприяють забезпеченню надання соціальних послуг та інтеграції громадян у процеси допомоги один одному.

Волонтерська діяльність в Україні останніми роками характеризується стрімким розвитком. Провідні вчені в галузі дослідження соціальних, економічних, правничих процесів не оминули увагою цю соціально відповідальну активність суспільства. До прикладу, Головка О. В. [4] розкриває особливості правового генезису волонтерського руху в Україні, наголошує на виняткових рисах, що вирізняє його порівняно із досвідом в інших країнах. Блоха Я. Є. [2] присвятив наукові пошуки світоглядним засадам волонтерського руху в Україні в умовах війни. Кончаковська В. і Макарова О. [7] визначають волонтерство як частину державотворення, обґрунтовують необхідність його вивчення в єдності з громадянським суспільством. Природу виникнення та особливості розвитку інклюзивного волонтерства досліджували Боряк О. В. [3] та Дубосару В., Коляда Н. [6].

Як можемо бачити, багато вчених присвятили свої праці висвітленню окремих аспектів розвитку волонтерського руху та викликам при цьому. Не оминула увагою наукова спільнота і проблематику організації та надання соціальних послуг. Наприклад, Трубнікова О. А. розглядає надання соціальних послуг як соціально-психологічну функцію

волонтерства [15]. Складно не погодитися із виключною роллю волонтерства у сприянні забезпечення соціальної безпеки країни, на чому власне акцентують свою увагу Руденко В. С. [14], а також Шапошникова І. В. та Вірт Ю. М. [16].

При наявності значних доробків у царині обраної проблематики недостатньо розкритим лишається питання ролі, значення та місця волонтерської діяльності в частині забезпечення соціальних послуг, ураховуючи критичність соціально-економічних проблем, з якими стикається наша країна.

Метою дослідження є обґрунтування динаміки розвитку волонтерського руху та визначення його ролі в забезпеченні соціальних послуг в Україні, зокрема впливу на підтримку вразливих груп населення, а також в аналізі інституційних аспектів волонтерської діяльності в контексті сучасних викликів у сфері соціального забезпечення.

Для розуміння загальної картини дослідження розвитку волонтерського руху в Україні використано науковий метод аналізу в поєднанні із синтезом. Системний підхід дав змогу різнопланово дослідити проблематику розвитку волонтерства. Аналіз нормативних документів послужив підґрунтям для визначення місця та ролі волонтерства в реалізації соціального захисту, зокрема надання соціальних послуг. Статистичний метод у поєднанні із графічним допоміг прослідкувати динаміку розвитку волонтерства на основі ілюстрації аналітичних даних. Метод узагальнення є інструментом обґрунтування висновків.

Волонтерство регламентується відповідним ЗУ «Про волонтерську діяльність» [11]. Це підкреслює важливість волонтерського руху як суспільного явища, яке не лише допомагає вирішенню соціальних проблем, але й сприяє розвитку громадянської активності та соціальної відповідальності. На додаток, у ЗУ «Про соціальні послуги» [12] та ЗУ «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [13] зазначено, що волонтери можуть бути суб'єктом надання соціальних послуг.

Історичний аналіз нормативних документів ілюструє зміну ролі волонтерської діяльності в

Україні, зокрема її ролі в частині надання соціальних послуг. Відмітимо, що із 2003 по 2011 рр. в Україні діяло «Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» [10]. Згідно із зазначеним документом надання волонтерами соціальних послуг здійснювалося для осіб, що перебувають у складних життєвих обставинах, за двома напрямками:

- ✦ громадяни (особи з інвалідністю, люди літнього віку, постраждали внаслідок стихійного лиха та інші);
- ✦ діти та молодь (особи з інвалідністю, сироти, безпритульні та інші).

Н атомість у ЗУ «Про волонтерську діяльність» переглянуто підхід до ролі волонтерства, зокрема введено поняття волонтерська допомога, що трактується як «роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами» [11]. При цьому розширено кількість напрямів волонтерської діяльності до 17 пунктів, частину з них можемо розглядати як допомогу в наданні соціальних послуг (зокрема, підтримка вразливих верста населення, які опинилися у складних життєвих обставинах; здійснення догляду за

особами, які потребують підтримки та допомоги; надання допомоги особам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації; допомога в реалізації прав і законних інтересів особам з інвалідністю; надання допомоги для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації; надання допомоги для подолання наслідків збройного конфлікту; допомога особам, що перебували в місцях позбавлення волі; надання допомоги особам, які опинилися у складних життєвих обставинах через збройний конфлікт).

Функціонування волонтерської діяльності реалізується на основі важливих принципів. При цьому надання соціальних послуг також здійснюються відповідно до принципів. У цьому контексті необхідним є дотримання та узгодження принципів обох сфер діяльності (рис. 1). Таким чином, волонтер, який прагне допомагати, надавати соціальні послуги, повинен у своїй діяльності дотримуватися між волонтерських принципів заразом і фундаментальних положень надання соціальних послуг.

Залучення волонтерів до процесу надання соціальних послуг також накладає додаткову відповідальність на керівників (менеджерів) волонтерських програм. Перш за все, складність управління

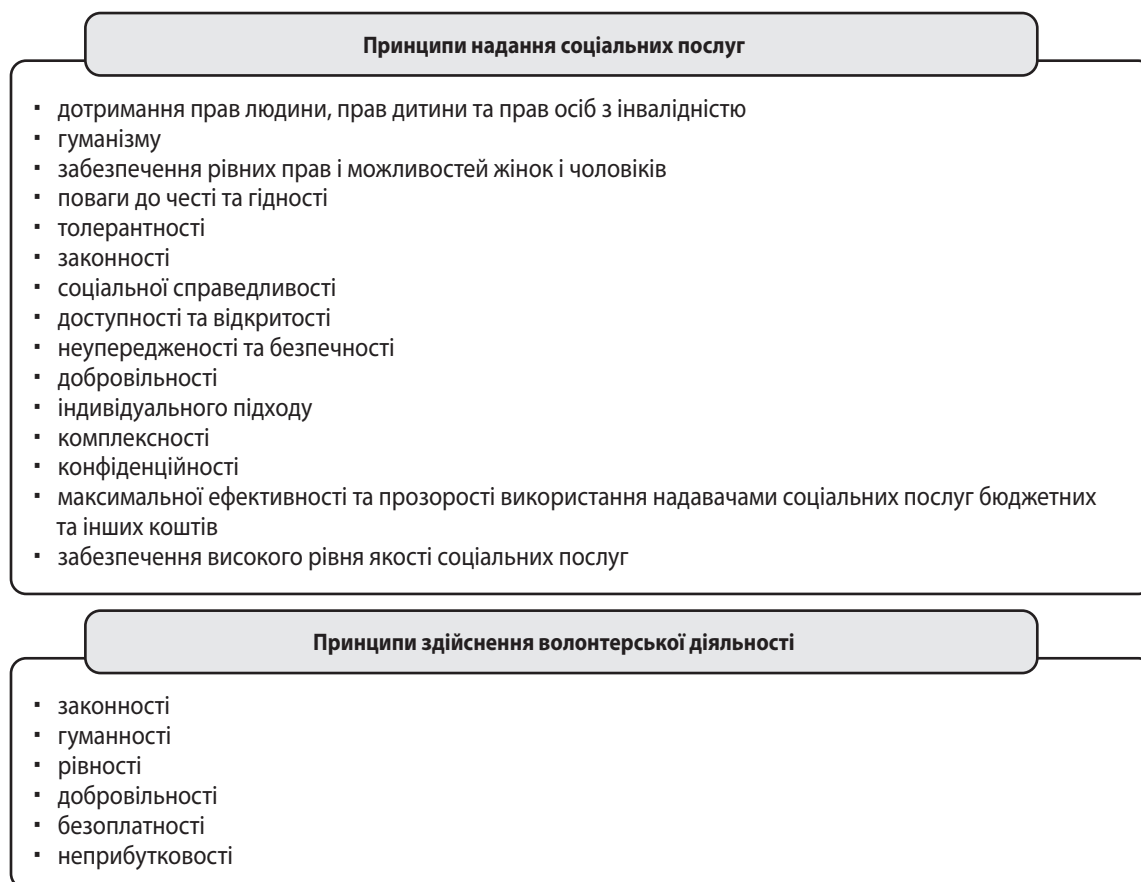

Рис. 1. Принципи здійснення волонтерської діяльності та принципи надання соціальних послуг

Джерело: побудовано на основі [11; 12].

пов'язана з тим, що керівнику одночасно необхідно організувати діяльність волонтерів і також попідкуватися про якість надання соціальної послуги (нагадаємо, що в Україні наявний перелік державних соціальних стандартів відповідно до найменувань соціальних послуг, яких необхідно обов'язково дотримуватися).

Керівники волонтерських програм постають перед низкою викликів. По-перше, мотивація до роботи відрізняється у волонтерів, що потребує різного підходу до організації роботи. По-друге, компетентність волонтерів також не є однорідною, адже кожна людина приходить зі своїм унікальним досвідом життя, відбитком професійної приналежності. По-третє, розрив вікової структури може створювати непорозуміння між членами групи, спричиняти конфліктні ситуації та порушувати соціально-психологічний клімат. Усе вищезазначене вимагає від керівника проекту гнучкості та стійкості у прийнятті рішень на шляху досягнення поставлених цілей.

У зв'язку з початком повномасштабного воєнного вторгнення кількість благодійних організацій в Україні у 2022 р. порівняно із 2021 р. зросла на 25,95%, при цьому у 2023 р. кількість сягнула близько 30 тис. од., що на 13,55% більше, ніж у попередньому році.

Темпи зростання кількості громадських організацій є значно меншими. Їх чисельність за період 2021–2022 р. зросла на 2,76%, а у 2023 р. становила понад 102 тис., що на 3,2% більше порівняно із показниками 2022 р. (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка кількості благодійних організацій, громадських організацій у 2021–2023 рр.

Джерело: побудовано на основі [5, с. 27].

Аналіз динаміки World Giving Index (табл. 1) засвідчує розвиток благодійництва в Україні порівняно з іншими країнами світу. За останні 10 років Україна змістилася в рейтингу із 103 до 7 місця.

Аналіз даних по роках показує (рис. 3), що суспільство витрачає час на волонтерську діяльність неоднаково. У світі за досліджуваний період із 2013 р. по 2023 р. індекс становив 21,27%, що також ілюструє і ситуацію в Україні (21,2%). При цьому варто відзначити окремі роки (2013, 2018, 2021–2023) активності волонтерства в Україні, коли показники перевищували світові.

У 2022 р., з початком інтенсивних бойових дій на території України, розпочалися масове внутріш-

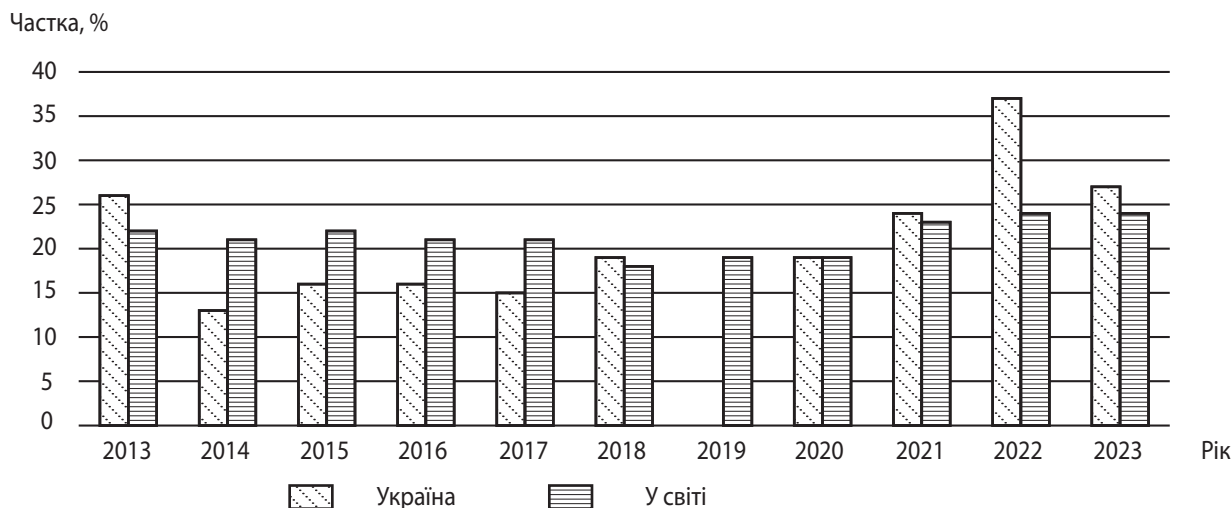
Таблиця 1

Динаміка значень World Giving Index у світі та Україні у 2013–2023 рр.

Рік	Значення індексу благодійності у світі, %	Значення індексу благодійності в Україні, %	Місце України в рейтингу
2013	33	23	103
2014	34	29	89
2015	35	26	106
2016	33	29	90
2017	34	29	81
2018	31	24	101
2019	33	*в/д	в/д
2020	35	43	20
2021	40	49	10
2022	39	62	2
2023	40	57	7

Примітка: у 2019 р. дані для України відсутні.

Джерело: побудовано на основі звітів World Giving Index 2014–2024 рр. [1].

Примітка: у 2019 р. дані для України відсутні.

Рис. 3. Частка людей, що витрачали час на волонтерство в Україні та світі, %

Джерело: побудовано на основі звітів World Giving Index 2014–2024 pp. [1].

не переміщення населення до відносно безпечних регіонів, що знаходяться подалі від лінії фронту. Мільйони сімей залишилися без житла, засобів до існування та підтримки в нових містах. За даними Міністерства соціальної політики України, кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб сягнула 4,9 млн ос. [8]. Це створило серйозні труднощі для державних інститутів, економіки та суспільства, оскільки така масова міграція викликала додаткове навантаження на роботу державних органів, соціальні служби та, відповідно, спричинила додаткове фінансове навантаження.

Багато благодійних організацій почали надавати медичні послуги, продукти харчування, одяг, притулок та інші необхідні ресурси, що дозволило зменшити рівень бідності, уникнути безпритульності та вразливого становища переселенців, зміцнюючи соціальну безпеку в громадах.

Волонтерські ініціативи не лише зосередилися на допомозі постраждалим від війни, а й активно сприяли адаптації вразливих груп населення до нових турбулентних умов життєдіяльності. Вони відкрили можливості для здобуття освіти, перепідготовки, а також отримання соціальної підтримки, що сприяло активному включенню цих людей у суспільство та покращенню їхньої соціальної інтеграції. Частина внутрішньо переміщених осіб змогли змінити професію, деякі з них стали волонтерами, а інші, отримавши допомогу, наважилися відкрити власну справу. Таким чином, волонтерство позитивно вплинуло на соціально-економічний розвиток, сприяючи зростанню зайнятості та боротьбі з бідністю населення.

Згідно з дослідженням [9], близько 61% українців долучалися до волонтерської допомоги Силам оборони України або своїм співгромадянам. Приблизно 10% надавали допомогу через фізичну працю, 31% підтримували фінансово, а близько 20% комбінували фінансову допомогу з фізичною працею. Окрім цього, близько 15% українців зазначили, що наразі не брали участі у волонтерстві, але планують долучитися.

Варто зауважити, що волонтери користуються високим рівнем довіри серед громадян країни. Довіра населення до активістів у 2022–2023 рр. становила 84% [5, с. 22]. У 2023 р. волонтери концентрували більшою мірою свою діяльність на таких напрямках, як допомога Збройним Силам (46%), допомога постраждалим від російської агресії, внутрішньо переміщеним особам (26%), гуманітарна допомога (20%), допомога вразливим групам населення (16%), решта напрямків займали менші частки [5, с. 43].

Результати опитування організацій громадянського суспільства показали наявність певних проблем у ході надання соціальних послуг: брак фінансування та нестача гуманітарної допомоги (28%), відсутність підтримки з боку державних органів (14%), неможливість надати всім допомогу через невпинно зростаючий попит (11%) [5, с. 52].

В умовах сучасних викликів роль волонтерства виходить за рамки надання термінової гуманітарної допомоги, натомість воно стоїть на сторожі соціально-економічного відновлення країни. Однією з найважливіших переваг волонтерської діяльності є її здатність реагувати на потреби населення швидше та ефективніше, ніж державні структури.

Волонтери можуть оперативно мобілізувати ресурси для вирішення нагальних питань, допомагаючи людям, які залишилися без підтримки та не можуть довго чекати на бюрократичні процедури.

Важливим аспектом також є соціальна згуртованість, яка виникає завдяки волонтерським ініціативам. Люди об'єднуються навколо спільної мети – допомогти тим, хто цього потребує, що створює сильні зв'язки між членами суспільства. Це зміцнює довіру та підвищує солідарність серед різних соціальних груп, що є фундаментом для стабільного розвитку суспільства. Окрім цього, волонтерство сприяє розвитку соціальної відповідальності та активної громадянської позиції, оскільки люди усвідомлюють, що дії можуть реально впливати на життя інших.

ВИСНОВКИ

Волонтерство відіграє критично важливу роль у забезпеченні соціальних послуг, особливо в умовах обмежених державних ресурсів, виступаючи як потужний механізм підтримки вразливих груп населення. Залучення волонтерів не лише сприяє наданню термінової допомоги, але й зміцнює соціальну згуртованість і сприяє забезпеченню соціальної безпеки країни. У ході дослідження було з'ясовано, що волонтерська діяльність у сфері надання соціальних послуг має одночасно ґрунтуватися на двох групах принципів. Така вимога зумовлює цілу низку викликів для роботи керівника волонтерського проекту. Законодавче регулювання волонтерської діяльності підкреслює її значення як елемента громадянської активності, що дозволяє реагувати на потреби суспільства, формуючи відповідальне й активне громадянське суспільство, готове до співпраці в умовах нестабільності. Аналіз активності благодійних організацій доводить високий рівень свідомості та залученості населення до волонтерських ініціатив. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Charities Aid Foundation. URL: <https://surl.li/efycbb>
2. Блоха Я. Є. Світоглядні засади волонтерства в Україні в умовах війни. *Філософські обрії*. 2023. № 47. С. 80–88.
DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-1443.2023.47.282578>
3. Боряк О. В. Інклюзивне волонтерство в Україні: реалії та перспективи. *Inclusion and Diversity*. 2023. Спецвипуск. С. 14–17.
DOI: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2023.spec.3>

4. Головка О. В. Волонтерство в Україні: історико-правовий аспект. *Право і безпека*. 2023. № 2. С. 9–18.
DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.01>
5. Громадянське суспільство України в умовах війни: звіт з комплексного соціологічного дослідження. Лютий 2024. 168 с. URL: <http://surl.li/dnpeid>
6. Дубосару В., Коляда Н. Інклюзивне волонтерство як напрям волонтерської діяльності. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. Вип. 1. С. 140–145.
DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305278](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305278)
7. Кончаковська В., Макарова О. Волонтерство в Україні: що стало поштовхом до дій. *Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції; Навчально-науковий інститут права УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ, 2023. С. 234–237.
8. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
9. Опір агресору, волонтерство, обстріли інфраструктури: як повномасштабна війна вплинула на життя українців. *Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва*. URL: <https://surl.li/lyvtbi>
10. Постанова КМУ «Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» від 10.12.2003 р. № 1895. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-п#Text>
11. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 р. № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
12. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
13. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р. № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
14. Руденко В. С. Волонтерство, як провідне явище в процесі забезпечення соціальної безпеки України: еволюція, значення, сучасний стан та проблематика. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-32>
15. Трубнікова А. О. Волонтерство як форма соціальної активності особистості. *Актуальні проблеми психології*. 2020. Т. 7. Вип. 20. Ч. 2. С. 205–209. URL: http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2009_20_2/sb20_ch2_50.pdf
16. Шапошникова І. В., Вірт Ю. М. Роль інституту волонтерства у соціальній роботі під час повномасштабного вторгнення Росії на територію України. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2024. № 12.
DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-03>

REFERENCES

- Blokha, Ya. Ye. (2023). Svitohliadni zasady volonterstva v Ukraini v umovakh viiny [Worldview principles of volunteering in Ukraine during the war]. *Filosofski obrii*, 47, 80–88.
DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-1443.2023.47.282578>
- Boriak, O. V. (2023). Inkliuzyvne volonterstvo v Ukraini: realii ta perspektyvy [Inclusive volunteering in Ukraine: realities and prospects]. *Inclusion and Diversity*, Special Issue, 14–17.
DOI: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2023.spec.3>
- Charities Aid Foundation. (n.d.). <https://surl.li/efycbb>
- Dubosaru, V., & Koliada, N. (2024). Inkliuzyvne volonterstvo yak napriam volonterskoi diialnosti [Inclusive volunteering as a direction of volunteer activity]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*, 1, 140–145.
DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305278](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305278)
- Fond «Demokratychni initsiatyvy» im. Ilka Kucheriva. (n.d.). *Opir ahresoru, volonterstvo, obstrily infrastruktury: yak povnomasshtabna viina vplynula na zhyttia ukraintsiv* [Resistance to the aggressor, volunteering, shelling of infrastructure: how the full-scale war affected the lives of Ukrainians]. <https://surl.li/lyvtbi>
- Holovko, O. V. (2023). Volonterstvo v Ukraini: istoryko-pravovyi aspekt [Volunteering in Ukraine: historical and legal aspect]. *Pravo i bezpeka*, 2, 9–18.
<https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.01>
- Hromadianske suspilstvo Ukrainy v umovakh viiny: zvit z kompleksnogo sotsiolohichnogo doslidzhennia [Civil society of Ukraine in wartime: report from a comprehensive sociological study]. (2024, February). <http://surl.li/dnpeid>
- Konchakovska, V., & Makarova, O. (2023). Volonterstvo v Ukraini: shcho stalo poshtovkhom do dii [Volunteering in Ukraine: what became the impetus for action]. In *Sotsialne i pravove zabezpechennia volonterskoi diialnosti v Ukraini v umovakh bezpekovykh vyklykiv: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 234–237). Kyiv: Navchalno-naukovyi instytut prava UDU imeni Mykhaila Drahomanova.
- Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy [Ministry of Social Policy of Ukraine]. (n.d.). <https://www.msp.gov.ua/>
- Postanova KMU «Polozhennia pro volontersku diialnist u sferi nadannia sotsialnykh posluh» vid 10.12.2003 r. № 1895 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Regulations on volunteer activities in the field of social services» dated December 10, 2003, No. 1895]. (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-п#Text>
- Rudenko, V. S. (2023). Volonterstvo, yak providne yavyshe v protsesi zabezpechennia sotsialnoi bezpeky Ukrainy: evoliutsiia, znachennia, suchasnyi stan ta problematyka [Volunteering as a leading phenomenon in the process of ensuring social security of Ukraine: evolution, significance, current state and issues]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 52.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-32>
- Shaposhnikova, I. V., & Virt, Yu. M. (2024). Rol instytutu volonterstva u sotsialnii roboti pid chas povnomasshtabnoho vtorhnennia Rosii na terytoriiu Ukrainy [The role of the volunteer institution in social work during Russia's full-scale invasion of Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii*, 12.
DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-03>
- Trubnikova, A. O. (2020). Volonterstvo yak forma sotsialnoi aktyvnosti osobystosti [Volunteering as a form of social activity of an individual]. *Aktualni problemy psykholohii*, 7(20, Pt. 2), 205–209. http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2009_20_2/sb20_ch2_50.pdf
- Zakon Ukrainy «Pro sotsialnu robotu z simiamy, ditmy ta moloddiu» vid 21.06.2001 r. № 2558-III [Law of Ukraine «On social work with families, children and youth» dated June 21, 2001, No. 2558-III]. (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14-#Text>
- Zakon Ukrainy «Pro sotsialni posluhy» vid 17.01.2019 r. № 2671-VIII [Law of Ukraine «On social services» dated January 17, 2019, No. 2671-VIII]. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
- Zakon Ukrainy «Pro volontersku diialnist» vid 19.04.2011 r. № 3236-VI [Law of Ukraine «On volunteer activities» dated April 19, 2011, No. 3236-VI]. (2011). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>